

1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;

2) короткий виклад обставин злочину, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання;

3) правова кваліфікація злочину із зазначенням статті (частини статті) КК України;

4) відомості про свідка, потерпілого, яких необхідно допитати під час досудового розслідування в судовому засіданні;

5) місце проведення допиту хворого свідка, потерпілого;

6) достатні докази, на підставі можливо прийняти рішення про проведення допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні.

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими сторони кримінального провадження обґрунтовують доводи клопотання, а також витяг з ЄРДР щодо кримінального провадження, у межах якого подається клопотання».

Черкас Ксенія Костянтинівна,
здобувач ступеня вищої освіти
магістр навчально-наукового
інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ;

Мировська Анна Всеволодівна,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У сучасних умовах досить складно уявити вітчизняне судочинство без використання спеціальних знань та застосування інноваційних досягнень науки та техніки, оскільки для організації ефективного розслідування правопорушень лише знань та професійної підготовки працівників органів, які забезпечують кримінальне провадження недостатньо. За таких умов виникає нагальна потреба у залученні осіб – носіїв

спеціальних знань, які набувають процесуального статусу учасника кримінального провадження.

Як зазначає, В. Ю. Шепітько, спеціальні знання – це будь-які знання та вміння об'єктивного характеру, отримані внаслідок вищої професійної підготовки, наукової діяльності, досвіду практичної роботи, що відповідають сучасному науковому та практичному рівням [5, с. 39].

Б. В. Романюк називає спеціальні знання комплексом науково обґрунтованих відомостей окремого (спеціального) виду, якими володіють спеціалісти в межах будь-якої професії в різних галузях науки, техніки, мистецтва та ремесла й згідно з нормами кримінально-процесуального законодавства використовують їх для успішного виконання завдань кримінального судочинства [4, с. 30].

А. В. Мировська, під спеціальними знаннями, що використовуються в процесі розслідування, пропонує розуміти систему незагальновідомих, незагальнодоступних, науково обґрунтованих і апробованих практикою знань теоретичного та прикладного характеру в галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесла, отриманих унаслідок спеціальної підготовки, підвищення кваліфікації, самоосвіти, наукової діяльності, досвіду практичної роботи за спеціальністю, що не становлять професійних знань суб'єкта доказування і використовуються з метою одержання доказової та орієнтуючої інформації, необхідної для встановлення істини під час розслідування кримінальних проваджень у випадках і порядку, визначених кримінальним процесуальним законодавством [3, с. 91].

Відповідно до ст. 71 КПК України спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних та інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування й судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

На нашу думку, необхідність залучення спеціаліста є передумовою грамотного та професійного тлумачення окремих обставин кримінального правопорушення. У чинному КПК України передбачається, що застосування спеціалістом спеціальних знань може виражатися як у наданні слідчому консультацій, так і безпосередньої технічної допомоги

(фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо). Консультативна форма використання спеціальних знань може бути застосована сторонами кримінального провадження та їх представниками у процесі збирання доказів і полягає у встановленні особливостей досліджуваних явищ, речей, документів.

Оскільки процес збирання доказів передбачає їх пошук і виявлення, фіксацію доказової інформації, вилучення і збереження доказів з метою їх подальшого дослідження, оцінювання й використання, то у даному випадку виникає потреба залучати спеціаліста саме для надання технічної допомоги.

Також ще однією формою застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні можна вважати експертизу, оскільки відповідно до ст. 69 КПК України експертом є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями. Тобто для проведення досліджень та надання висновку з питань, які виникають під час кримінального провадження, експерту необхідно володіти спеціальними знаннями про матеріальні об'єкти, явища і процеси, які містять інформацію про вчинене правопорушення.

У криміналістичних джерелах виокремлюють процесуальну і непроцесуальну форми використання спеціальних знань. Проте, І. В. Гора стверджує, що в основі такого поділу має враховуватись такий критерій, як доказове значення результату використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні та судовому розгляді матеріалів кримінальних проваджень [1]. Тобто різне доказове значення матеріалів кримінального провадження зумовлює використання різних форм спеціальних знань. Так, висновок експерта є джерелом доказів, на відміну від консультативної та технічної допомоги спеціаліста.

Разом з тим, необхідно звернути увагу, що окрім спеціальних знань, у практичній діяльності використовують криміналістичні знання, які за своєю природою та сферою застосування є відмінними. Як зазначає В. В. Юсупов, криміналістичні знання є ширші за обсягом, ніж спеціальні. Водночас, суб'єкти, які володіють криміналістичними знаннями не завжди є носіями спеціальних знань. Спеціальні знання у

кримінально-процесуальному аспекті використовуються експертами і спеціалістами. Такі представники сторін кримінального провадження як слідчий, прокурор, захисник та інші при здійсненні свої професійної діяльності використовують криміналістичні знання [6].

Враховуючи викладене, можливо дійти висновку, що використання спеціальних знань, а разом із тим залучення таких суб'єктів кримінального провадження як спеціаліст та експерт, є лише позитивним досвідом, що сприяє забезпеченню таких принципів як об'єктивність, неупередженість, повнота та всебічність розслідування кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Гора І. В. Проблеми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві України [Електронний ресурс] / І. В. Гора // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 209–214. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_38. – Назва з екрана.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.

3. Мировська А. В. Тактика використання спеціальних знань під час проведення допиту при розслідуванні фальшивомонетництва / А. В. Мировська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – № 31. – Т. 3. – 2015. – С. 89–93. – Серія «Право».

4. Романюк Б. В. Участь спеціаліста на стадії досудового слідства : навч. посіб. / Б. В. Романюк. – Київ : Аванпост-Прим, 2010. – 304 с.

5. Шепітько В. Ю. Довідник слідчого / В. Ю. Шепітько. – Київ : Ін Юре, 2001. – 202 с.

6. Юсупов В. В. Спеціальні і криміналістичні знання у кримінальному провадженні: питання співвідношення [Електронний ресурс] / В. В. Юсупов // Криминалистика и судебная экспертиза. – 2014. – Вип. 59. – С. 47–55. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2014_59_8. – Назва з екрана.